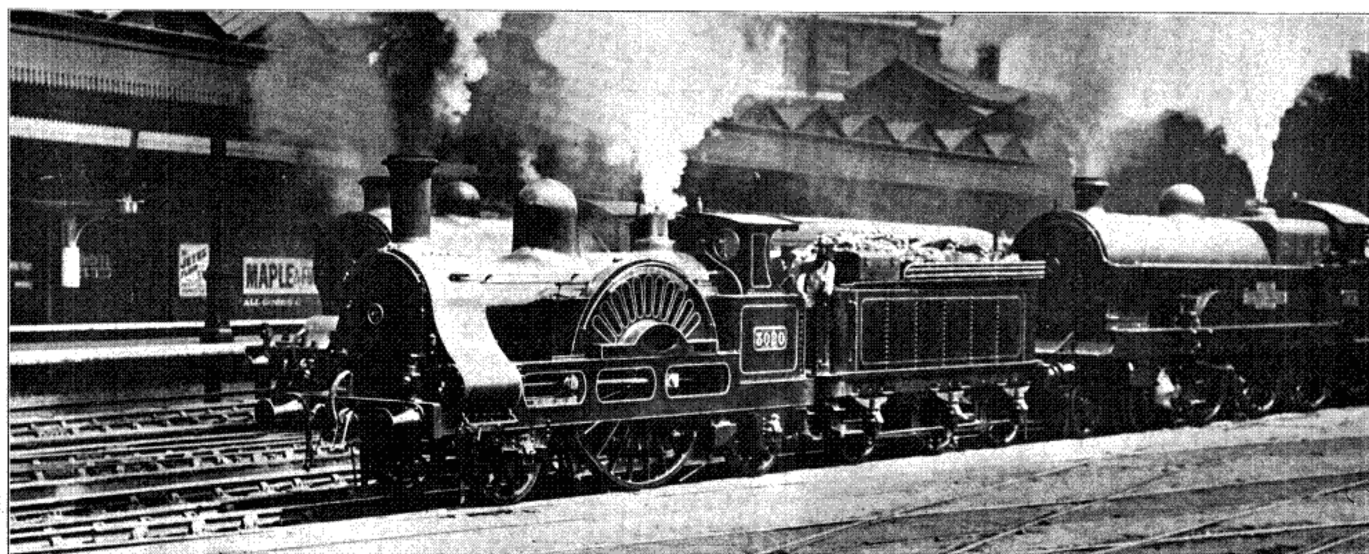
ILLUSTRERET TIDENDE

61. Aargang. Nr. 35 | 10 Kroner pr. Kvartal 1 Krone pr. Nummer | Redaktion og Expedition: Nørrevold 38. Telefon 8338 | 29. August 1920

Et Lokomotiv fra 1852 arbejder sammen med moderne Maskine.

FRA MALERKUNSTENS GULDALDER

Af *Horace van Offel*. Autoriseret Oversættelse af *Josephine Aarbye*.

FRANS HALS spadserede en Dag langs med Havnekajerne i Rotterdam.

Han var i daarligt Humor, thi han var tørstig, og hans Lommer var tomme, og dog var det Syn, Frans her havde for Øje, nok i Stand til at fordrive alle bedrøvelige Tanker.

Det saa ud, som om hele Byen med dens Vindebroer, dens Pakhuse, dens Volde, Kirketaarne og røde Huse flød paa Vandet og majestætisk styrede sin Kurs mod det aabne Hav.

Utallige Sejlere gled hen over Vandet i alle Retninger: der var slanke Kuttere, tunge Fragtskibe, bredbougede Frugtbaade og æventyrlige Tremastere.

Hals blev staaende for at betragte et Krigsskib, der under Mængdens Hurraraab lettede Anker.

Skibet bar paa sine Master Orange-Nassauernes Flag, og ud af dets Kanonporte stak en tredobbelt Række skinnende Kanonmundinger.

Kaptajnen raabte Ordrerne ud gennem sin Raaber; hans blaa Kyrads glimtede i Solskinnet, og Fjerene paa hans Filthat vajede.

Matroserne hejsede Klyverne og Mærssejlene, og paa det nyspulede Dæk stod Musketererne med Gevær paa Skulder.

Alle Folk i Land svingede med Hattene og sang:

Til Batavia Rejsen gaar,
Der er for alle blide Kaar!

— Jeg tror min Sandten, at de Folk har Ret, tænkte Frans Hals ved sig selv. Dersom jeg vidste, at min Malerkunst ikke kommer til at indbringe mig mere, end den hidtil har indbragt mig, vilde jeg udvandre som Kolonist. Saa kunde jeg maaske opnaa at male et Billede af Sultanen af Macao eller en anden gulbrun Djævel. Det var muligt, at jeg kunde blive gift med en ung Kvinde derovre — maaske en Prinsesse. Det har man før hørt! Jeg kunde saa komme tilbage til Holland, beslaaet med Guld, og kunde medbringe kinesiske Vaser, Slaver og Tigerskind.

Videre kom Frans ikke i sine Drømmerier, thi han fik Øje paa en Ridder, som med langsomme Skridt gik foran ham. Denne Ridders Udseende var saa interessant, at Frans Hals glemte Batavia, sin Tørst og sin Pengetrang.

— Det maa være en engelsk Mylord, sagde han til sig selv. Hvor er han dejlig klædt, og hvor han bærer sin Kaarde stolt! Han maa have mere end een Festdragt at skifte med, naar han saaledes kan gaa klædt i hvidt Atlask. Og se de Kniplinger! Det er ikke med min Pensel, at jeg nogen Sinde vil kunne tjene til en saadan Paaklædning ....

— Jeg vil følge efter denne Fremmede og vil nok finde en Lejlighed til at tiltale ham, sagde han til sig selv. Englænderne holder af Malerier, og jeg tør vædde paa, at denne pyntede Herre vil være henrykt over at blive malet ....

Imidlertid drev den Ubekendte langsomt videre, og det saa ud til, at han med sikkert Kendskab til Stedet begav sig ad de Gader og langs de Kanaler, der som en Labyrint omgiver Rotterdams Havn.

Fra Tid til anden blev han staaende foran en Frugt- eller Fiskesælgerskes Udstilling eller for at betragte en malerisk Gruppe af Fiskere, hvorefter han atter fortsatte sin Vandring.

Pludselig drejede han til højre.

— Det var mærkeligt! tænkte Frans Hals. Skulde han tilfældigvis gaa ind i »Soridderen«. Ja, det er der ingen Tvivl om; han gaar virkelig derhen! .... Den Adelsmand er kommen til Rotterdam for at lade sig male, og man har opgivet ham vort Værtshus. Ham skal jeg nok fange!

»Soridderen« var paa den Tid Samlingsstedet for alle Rotterdams Klatmalere. Frans Hals havde talrige Venner derhenne og en mægtig Tavle, han tegnede paa.

Han var dog ikke ganske sikker paa, hvilken Modtagelse Værtinden vilde give ham, men han havde jo intet Valg.

Den Ubekendte havde allerede skudt Døren op og gik nu hen og satte sig ved et Bord ved Vinduet.

Hals, der var fulgt lige bag efter ham, hørte ham forlange noget at drikke paa temmelig korrekt hollandsk ....

Frans saa nogle af sine Kammerater og Kunstfæller henne i Stuens Baggrund, gav dem et Vink og nærmede sig den Fremmede.

— Mylord, sagde han, og bukkede helt til Jorden for ham, I er her i et ringe Kapel af de skønne Kunsters Tempel. De unge Mennesker, I ser derhenne, og Eders underdanigste Tjener har viet vort Liv til Kunsten, nogle til Malerkunsten og andre til Muserne. Eders Nærværelse bringer vort Sind i Forvirring. Henne ved Disken paastaas der, at I er den forklædte Apollo, der er steget ned fra Olympen for at bringe Trøst og Opmuntring til dens ulykkeligt stillede Disciple.

Ridderen smilede velvilligt. Frans Hals Sammenligning var heldig — den Ubekendte var virkelig smuk som en ung Gud.

— Hvad kan jeg gøre for at være Eder til Behag? spurgte han.

— Vil I tillade mig at male Eders Billede, svarede Frans og brændte sine Skibe. Det skal blive baade godt og hurtigt gjort.

— Har I Lærred og Farver?

— I »Soridderen« mangler vi aldrig, hvad vi behøver af den Art ....

— Saa lad gaa da, begynd!

Dette lod Frans sig ikke sige to Gange. Fem Minutter efter var han i Gang med Arbejdet.

Hans Kammerater havde stillet sig i Kreds bag ham og betragtede i Tavshed hans Arbejde. Den eneste Lyd, der hørtes, foruden Urets Dikken var de unge Menneskers Aandedræt eller en Blæsen fra deres Læber, naar de pustede Røgen ud fra deres lange Kridtpiber.

Den Fremmede sad Model med bart Hoved. Lyset, som faldt ind gennem Vinduet, gød et gyldent Skær over hans blonde Haar, og det var, som om hans drømmende, blaa Øjne beskuede Skyernes hastige Flugt paa Himlen.

Hals lagde Paletten fra sig.

Der var næppe forløben en halv Time.

— Saa, sagde han, nu er det færdigt.

— Hvad for noget? Er det allerede færdigt? I er ikke længe om det, Mester.

Han havde rejst sig og gik hen til Billedet, og til alle de Tilstedeværendes store Forbavselse sagde han med rolig, bestemt Stemme:

— I er Frans Hals. Kun Frans Hals er i Besiddelse af et saa stort Talent og en saa enestaaende Virtuositet.

Men Frans Hals Overraskelse forvandledes til Forbløffelse, da han hørte følgende Ord fra den Ubekendtes Læber:

— Dette Lærred vil jeg aldrig være i Stand til at betale efter dets sande Værdi. Det er et Kongerige værd. Med mindre at .... Mester Hals, vil De nu tillade, at jeg maler Deres Billede? Saa gør vi et Bytte.

Frans Hals havde Møje med at skjule sin Skuffelse. Han vilde have foretrukket nogle Guldstykker, men han vidste, at overfor Amatører var der intet at stille op, og han indtog derfor den Plads, som hans Model havde forladt.

Den Fremmede havde forlangt et Stykke nyt Lærred og udkastede allerede en løs Skitse derpaa, som for at bestemme Billedets Grænser.

De unge Malere stod bagved ham og puffede til hverandre, medens de forberedte sig paa at faa sig en god Latter. Der lød endogsaa nogle ironiske Spørgsmaal, som:

— Trænger Deres Herlighed ikke til en Malerstok?

— Deres Eksellence skulde tage Manchetterne af, ellers kan de let blive tilsmudskede ..

— Der er intet at befrygte, svarede Ridderen, jeg er vant til at arbejde i Hofdragt.

Hals, der med den største Opmærksomhed iagttog, hvad der foregik, forbavsedes saare over den overlegne Ligegyldighed, hvormed den anden brugte sine Pensler.

Hans Hænder var fine og hvide som Elfenben.

De unge, kaadmundede Mennesker, som stod bagved ham, mistede pludselig Mælet, aabnede Øjnene saa store som Tekopper og lod af Befippelse deres Piber gaa ud.

Til Trods for sine langsomme Penselstrøg fuldendte den Ubekendte sit Arbejde lige saa hurtigt som Frans Hals.

— Ja, saa er jeg færdig, meddelte han.

Frans Hals rejste sig op.

Men saa snart han havde set Billedet, kastede han sig i Adelsmandens Arme og udbrød:

— Jeg burde have gættet det for længe siden! I er Ridder Antoine van Dyck fra Antwerpen! Ingen anden end van Dyck kan male et saadant Portræt ....

— Lad os nu faa noget at drikke, foreslog van Dyck. Jeg kommer fra London og begiver mig først i Morgen paa Vej til Flandern.

— — —

Saaledes fortælles der blandt Folk, men vil man spørge de Lærde og Doktorerne i Gent, Antwerpen, Leyden og Haarlem, vil de svare, at denne Historie savner ethvert Grundlag.

Folk holder mest af muntre Anekdoter; de Lærde bryder sig kun om saadanne, der ender sørgeligt.

·ILLUSTRERET TIDENDE·

Nr. 35 | *København, den 29. August 1920.* | 61. Aarg.

H. C. Ørsted taler ved Naturforskermødet 1847.

(Efter Erik Henningsens Maleri i Universitetets Festsal).

UGENS KRONIK
AF
ANDERS VIGEN.

NU har Danmark snart afhøstet. Tavl i Tavl breder Stubmarkerne sig mellem Sund og Vesterhav — graa allerede, hvor Rugen og Hveden bølgede, hvid efter Byggen, gul efter den glade syngende Havre. Nu bliver Cikorieblomsten septemberblaa, nu dugger Brombærrene, nu søger Maagerne indover for at jage i Plovfurerne.

Nu begynder Bondegaardene at brumme. Tærskningens dybe Tone springer fra Landsby til Landsby. Høsten gik glat, Dampen eller Elektriciteten gør endnu kortere Proces end Selvbinderen. Halvandet Hundrede Tønder Korn paa en Arbejdsdag, Halmen presset, Avnerne blæst i Hob. Plejlene brugte Maaneder, Dampen nøjes med Dage. Og saa af Gaarde med Kornet. Fra Haanden, fra Haanden. Bonden har travlt, Arbejdskraften er dyr, der skal være rent Bord inden Skiftedag.

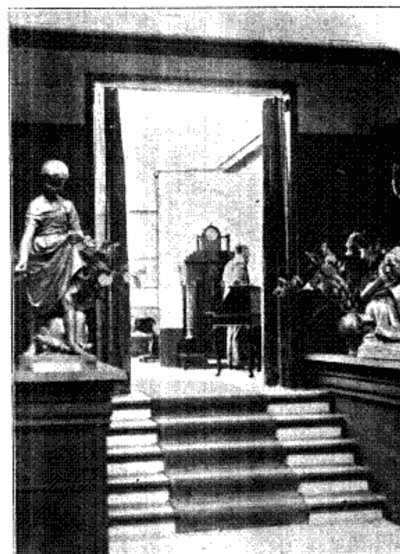
Der er knapt nok Tid til at læse Avisen. Men den ny Kornlov maa dog kigges efter. Den giver mere end den gamle, adskilligt mere. Den burde give mere, Staten klipper stadig Bonden. Men ikke saa tæt som før. Haanden er varsommere, Bonden raader paa Tinge, det er hans Minister, der har skrevet Loven. Bonden ved, at hans Minister er en god Mand, hvis Haand ikke blot over Retfærd, men ogsaa gør vel mod Byernes frafaldne Slægt. Bonden føler Velgøreren i sig selv, naar han ser paa sin Minister, og herligt er det at give hellere end at tage, navnlig i disse strenge Tider ....

— — —

En snæversindet Ejendomsfanatiker har man kaldt Bonden. Men det er i alt Fald ikke Snæversindet, der har skaffet Bonden Sejre. Anklagen være rigtig eller forkert, Bonden har taget Styret, fordi han var nærmest til det, og fordi hans Haand var den stærkeste, fordi Landet saa sig tvunget til at erkende, at Stødet maa tages af ham, økonomisk og socialt.

Brødkornsprisen er ikke sat af en Idealist. Den skal i Grunden kun sige saa meget, at Bonden ikke vil lide Tab ved at avle Korn til Menneskeføde i Stedet for til Heste- og Svinefoder. Det er en overmaade simpel Betragtning; det humanere Hensyn, Forsørgelsespolitiken vil Bonden have udryddet af sin *Bedrift*. Det kan maaske ikke ske paa een Gang og fuldstændigt, men saa kan der gøres en god Begyndelse. Resten vil komme, hvis Bonden skal raade. Det vordende Bondeforbunds Pionerer er Bærere af hans Tanke, de har blot mere før end foreneligt med hans sindige Praksis. Kald Bonden Egoist, hans Egoisme er den danske Krones Haab, Produktionens levende Kraft. Men den er ogsaa et Grundelement i hans moralske Styrke, i hans Bevidsthed om Ansvar, i hans Følelse af Kald.

Det er Bondens Stolthed, at han *arbejder*. Han tror for vist om sig selv, at han er Landets flittigste Arbejder, ikke blot dets nyttigste, men ogsaa dets mest ihærdige, mest udholdende, mest ydende. Som Samfundsklasse mener Bonden at være Landeværnet mod Arbejdets Forfald. Saa vil han ogsaa nyde sit Arbejdes Frugter. Af tvende Medborgertyper er Bonden en Fjende: af Millio-

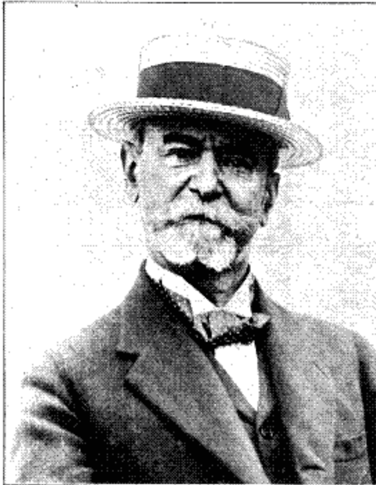
Fra Kunstindustriudstillingen.

næren og af Driverten. Velstand er hans Maal for tilladt Rigdom, og Velstanden skal komme som paaviselig Frugt af Arbejde. Bonden er sig bevidst, at han arbejder, han véd ogsaa, at hans Arbejde Aar for Aar bliver mere rationelt, han har bestandig nøjere Føling med Videnskaben, han underlægger sig systematisk en hastigt fremadskridende Teknik, han forener Organisation med personligt Initiativ; økonomisk set er han Verdensborger. Ingen kan befare det danske Bondeland uden at føle, hvorledes det vider sine Grænser ud, optager Verden i sig. Dets Fysiognomi, dets Psykologi, dets Arbejdsteknik, dets Arbejdstempo er uforkastelige Symptomer. Naar Bonden sidder i Held, er det ikke ufortjent. Naar han leverer ligesaa meget Smør i 1920 som i 1914, er det en Triumf for hans ledende Mænds Vidsyn, for hans egen Sejghed, for hans Tro paa sin Lykke. Og naar Vorherre nu med en rund Haandbevægelse har fyldt hans Lader og givet ham Madsen-Mygdal til Landbrugsminister, saa har Brostensmennesker ikke mere at skulle have sagt. Det er næsten alt for tydeligt, at Dydens Belønninger falder paa Bondelandet. Og skulde de mistænksomme Blikke derude fra ikke kunne sætte lidt mere Fart i de mangfoldige Hjul, som Byen holder i Gang, og som den alene kan holde gaaende? Byen arbejder i disse Tider under Bondens Øjne, det lader sig ikke nægte, det er en Kendsgerning. Og Bonden synes, at den uden Skade kunde rappe sig noget mere. Ved Lejlighed har han vist, at naar det gjaldt *hans* særlige Interesser, kunde han godt selv bemande dens Skibe og rydde dens Havne ....

Bonden hersker, og naar Byen viser ham sit nymodens røde Ansigt, faar den hans Næve i Synet. Men lad ham ikke glemme, at det alligevel er Byen, der breder sig, breder sig uimodstaaeligt, siver ustandseligt ind paa hans Enemærker. Han, den fødte Individualist, det individuelle Princips mægtige Hævder og Beskytter, er blevet Industrialiseringens mest bevidste Banebryder. Hans Gaard fyldes af Maskiner, hans Aar skrumper ind til en Sæson. Lad ham lytte nøje til Tærskeværkets Brummen, alt medens det mætter sig paa hans Traver. Plejlene er forstummede i hans Gaard, Aarets Musik er blevet en anden, hans Arbejdere begynder at møde med Fagforeningsbog og overenskomstmæssige Tarifer, Proletariatet rykker ham ind paa Livet. Lad ham vise, at han er Mand for at møde det, Mand for at forvandle det. Lad ham forstaa, at den Styrke, som han Dag for Dag vinder ved at træde paa sin egen Jord, er nægtet de graa Masser, der søger at opveje den ved at rotte sig sammen. Lad ham overveje, at Tiden ligger paa Lur ogsaa efter ham, og at større Mission end hans aldrig har været lagt paa en Samfundsklasses Skuldre.

Lad ham gøre *Arbejdets* Sag til sin, lad ham sætte sit Eksempel, sin Morals fulde Kraft ind paa den, lad ham blive den ubøjelige Garant for dens Sejr. Godt og vel, det kan behøves, det er nødvendigt, det er livsfornødent. Det er hans første Opgave, han har frit Lejde, medens den løses. Og løses den, da skal det vise sig, om hans Sans for Realiteter ogsaa omfatter de Problemer, der trænger sig paa Time for Time, som en stigende Flod, de store Spørgsmaal, der gør Samfundets økonomiske og sociale Velfærd til to Sider af samme Sag. Ser Bonden sit Arbejdes Frugter modnes, lad ham da huske, at kun den Lykke er varig, som deles med andre, men den varigste, som deles med alle.

M. Jusserand, Frankrigs Gesandt i Polen.

Mr. *Walter Long*, 1st Lord of Admirality.

Den ny islandske Gesandt *Sveinn Bjørnsson*.

Den britiske Første Admiralitets-Lord, the Right Honourable W a l t e r L o n g, der for Tiden gæster København, er i Virkeligheden Englands Marineminister. Som første Admiralitetslord er han Medlem af Regeringen og den øverste Chef for Flaadens Centraladministration, Admiralitetet, der iøvrigt bestaar af fire Solorder, to civile Lorder og to Sekretærer. Den fra Verdenskrigen berømte Admiral B e a t t y er første Solord. Mr. W i n s t o n C h u r c h i l l er Secretary of State for War, svarer altsaa nærmest til vor Krigs- eller Forsvarsminister. — Mr. Walter Long, der er 66 Aar gammel, har en lang politisk Løbebane bag sig, idet han første Gang kom ind i Parlamentet i 1880. Han har bl. a. repræsenteret South Dublin i Underhuset og har i Begyndelsen af Aarhundredet et Aars Tid været Chief Secretary for Irland. Endvidere har han været Præsident for Board of Agriculture fra 1895 til 1900 og derefter Præsident for Local Government Board. Under Verdenskrigen var Mr. Long en Tid Koloniminister; ifjor blev han Første Admiralitetslord.

Islands nyudnævnte Gesandt og befuldmægtigede Minister i København, Højesteretssagfører Sveinn Bjørnsson, opholder sig for Tiden her i Byen, og vi benytter Lejligheden til at bringe Ministerens Portræt. Efter Vedtagelsen af den dansk-islandske Forbundslov skal de to Lande gensidigt være repræsenterede hos hinanden ved en Gesandt, og vor Repræsentant paa Island, Danmarks Gesandt i Reykjavik, B ø g g i l d, har allerede i nogen Tid været i Funktion.

Naar til Efteraaret Hr. Sveinn Bjørnsson overtager sin Stilling her i København, er det folkeretlige Forhold mellem Island og Danmark endelig ordnet.

Den islandske Minister er født 27. Februar 1881 og er 1ste Altingsmand for Reykjavik. Han har siden 1907 været Medlem af Byraadet i Reykjavik og indehaver desuden flere andre offentlige Hverv.

Statens Sygekasseinspektør, Læge F r. W i t t r u p, afgik Søndag d. 15. August ved Døden, knapt 53 Aar gammel. — Allerede mens W. var praktiserende Læge i Aalborg, interesserede han sig stærkt for sociale Opgaver, og sad i Bestyrelsen for forskellige sociale Institutioner, var bl. a. Formand for den frie Fattigkasse i Aalborg og for de frie Fattigkassers Landsorganisation samt Medlem af Værgeraadet. Sin egentlige Livsopgave paatog han sig dog, da han i 1907 udnævntes til Statens Sygekasseinspektør, en Stilling, som han var udmærket egnet til at bestride. Energisk, hjælpsom og elskværdig forstod han at sætte sit Præg paa hele det store Arbejde, der er udført paa dette Omraade, og det skyldes først og fremmest ham, at vore Sygekasser er saa udmærket organiserede og i bedste Forstand folkelige som de er. —

Som Sygekasseinspektør var Hr. Wittrup tillige Formand for Sygekassenævnet, Medlem af Medicinalkommissionen, Sygekassekommissionen, Arbejderforsikringsraadet og Bestyrelsen for Begravelseskassernes Genforsikring, ligesom han fra 1911 sad som Medlem af Kontrolkomiteen i Livsforsikringsselskabet Carentia.

Den nye tyske Rigskommissær for Civilbefolkningens Afvæbning, Dr. *Peters*.

Dommer *G. W. Andersson*, Fører for Kommunistpartiet i Boston.

»Finansunderet« Mr. *Charles Ponz* i Boston, der paatager sig at forrente Kapitalanbringelser med 50 % i Løbet af 30 Dage.

H. C. ØRSTEDS OPDAGELSE

Af REDAKTØR, CAND. MAG. *HELGE HOLST*

„JEG maa lykønske Dem til Deres Landsmand, Dr. Ørsteds vidunderlige Opdagelse og til, at Deres Land derved er blevet hævet til en Plads i Videnskaben, som det ikke har indtaget siden Tycho Brahes Dage.« Disse Ord fra et Brev, som den fremragende engelske Fysiker Thomas Young i Aaret 1820 skrev til en dansk Mand viser, hvor stor Værdi man i Videnskabens Verden allerede den Gang tillagde Opdagelsen af en elektrisk Stroms magnetiske Virkning, hvorom Ørsted den 21. Juli havde udsendt en kortfattet latinsk Beretning. Opdagelsens Virkninger i det forløbne Hundredaar har dog langt overgaaet selv de dristigste Forventninger, Ørsted og hans Samtid kunde nære.

Dens Betydning for Videnskaben karakteriseres i Rosenburgers store »Geschichte der Physik« i følgende Ord: »Næppe nogen anden fysisk Opdagelse har vakt saa stor Begejstring og direkte fremkaldt saa mange Bekræftelser og saa mange frugtbringende Arbejder blandt Kulturnationer som hin Opdagelse af Ørsted; men ingen anden har saa hurtigt som denne baaret Frugter og virket saa stærkt ændrende paa hele Fysikkens Udseende.«

Ørsteds Opdagelse har imidlertid faaet en overvældende Betydning ikke blot for Videnskaben, men ogsaa for Tekniken og derigennem frembragt dybtgaaende Ændringer af Menneskenes daglige Liv.

Først og fremmest har den elektriske Telegrafi, som har knyttet Byer, Lande og Verdensdele nærmere sammen, sit Udspring i den; allerede i 1820 foreslog den franske Fysiker Ampère at benytte Strømmens Virkning paa Magnetnaale til Telegrafi. Men dens Betydning for Nutidens Elektroteknik er langt mere omfattende. Vi kan sige, at Ørsteds Opdagelse af Elektromagnetismen og Faradays Opdagelse af de saakaldte Induktionsstrømme, der kan frembringes ved mekanisk Arbejde, er de to Spirer, hvoraf er fremvokset den hele Stærkstrømsteknik, d. v. s. den mægtige elektrotekniske Virksomhed, ved hvilken i vore Dage rundt om i Verden Hestekræfter i Tusindvis fra Elektricitetsværker med Damp-, Motor- eller Vandkraft sendes ud gennem Ledningstraade, rede til at træde frem som Lys og Drivkraft, hvor der er Brug for den — ofte Hundreder af Kilometer fra Kraftkilden, ja undertiden i et andet Land. Det er sikkert nok, at disse store Resultater først er naaet gennem et mægtigt og mangeaarigt Arbejde af baade videnskabelig, teknisk og økonomisk

Ungdomsbillede af H. C. Ørsted.

Art; men i det store og hele kan dette dog betegnes som et Arbejde, hvorved der skaffes god Jordbund for og rigelig Næring til de Spirer, Ørsted og Faraday havde lagt. Af dem i Forening fremvoksede ogsaa Telefonen, der i vore Dage udgør en ligesaa betydningsfuld Del af Svagstrømsteknikken som Telegrafen.

Det er da med god Grund, vi i Danmark fejrer Hundredaaret for Ørsteds Opdagelse, bl. a. ved Mindefester i alle Landets Skoler og ved det nordiske Møde af Fysikere og Teknikere, som afholdes i København i Dagene fra den 31. August til den 3. September. Dersom Baandene mellem Kulturfolkene ikke havde lidt saa haarde Brud, vilde det rimeligvis være blevet ikke et nordisk, men et internationalt Møde. Som Forholdene nu er, maatte denne Tanke opgives; men paa anden Vis gives der fra dansk Side Bidrag til den internationale Højtideligholdelse af Elektromagnetismens Hundredaar.

Til Videnskabsmænd, Teknikere og Institutioner i alle Kulturlande udsendes saaledes en af Professor Absalon Larsen besørget Facsimileudgave af Ørsteds latinske Beretning sammen med Oversættelser af den paa forskellige Sprog. Endvidere udgiver Videnskabernes Selskab en af Fru Dr. phil. Kirstine Meyer redigeret samlet Udgave i tre Bind af Ørsteds naturvidenskabelige Skrifter, og tillige fremkommer der en Udgave af Ørsteds Brevveksling med Videnskabsmænd ved M. C. Harding.

Gennem disse Skrifter vil Ørsteds Livsværk komme til at fremtræde i et klarere og retfærdigere Lys. Og dette kunde vel tiltrænges; thi omend der ikke hersker nogen Tvivl om hans Opdagelses Betydning, er dog det Arbejde, han selv har sat ind paa Sagen, ofte blevet stærkt undervurderet, baade i Udlandet og herhjemme; mange har endog været tilbøjelige til at tro, at Ørsteds Opdagelse nærmest var Tilfældets Værk, og at han i Grunden ikke havde stort anden Fortjeneste af Sagen end den, at han forstod den tilfældige Opdagelses Betydning og gjorde andre bekendt med den.

Denne Undervurdering finder delvis sin Forklaring deri, at det blev andre, der tog Ledelsen af den videre Udvikling, efter at Ørsted havde skænket Verden sin Opdagelse; men tillige fremmedes den ved, at Ørsteds Beretning var affattet paa Latin og i en meget sammentrængt og noget tung Form. Misforstaaelser af Beretningen i Forening med uforsvarlige Fortielser gav Tyskeren Gilbert, der var Redaktør af det ansete Tidsskrift »Annalen der Physik«, et brugbart Grundlag for hans ivrige Bestræbelser for at nedsætte Ørsteds Fortjenester. Disse overfladiske Angreb kunde vel ikke hindre, at Ørsted fandt stærk og uforbeholden Anerkendelse hos fremragende Fysikere og blev højt hædret af sin Samtid; men de har dog øvet en skadelig Indflydelse paa Eftertidens Syn paa hans Værk.

I Virkeligheden er det fuldstændig urigtigt at betegne Ørsteds Opdagelse som en Tilfældighed. Allerede i mange Aar, inden han fandt Forbindelsen mellem Elektriciteten og Magnetismen, nærede han ligesom adskillige andre Fysikere en stærk Tro paa, at der

Ørsteds Fødested: Apotheket i Rudkøbing.

H. C. ØRSTEDS OPDAGELSE - II.

var en saadan Forbindelse mellem disse to Naturkræfter. Forskellige Iagttagelser, i Følge hvilke Lynnedslag skulde have ændret Magnetismen i Magnetnaale, syntes at give denne Tro et vist reelt Grundlag; men det var dog højst usikkert, og man havde slet ingen Klarhed over den formodede Sammenhæng. Ørsted eftersporede den imidlertid med særlig Ihærdighed baade gennem Spekulationer og Forsøg, og efterhaanden var han kommet til den Erkendelse, at den var af en anden Art, end man almindelig ventede. De magnetiske Kræfter kunde ikke antages at gaa i samme Retning som de elektriske; snarere maatte man vente, mente han, at den magnetiske Virkning udstraalede fra en Ledning, som gennemstrømmedes af Elektricitet, paa lignende Maade som Lys og Varme udstraalede fra Ledningen, naar den elektriske Strøm var stærk nok til at gløde Traaden.

Ud fra saadanne Anskuelser vilde han i Begyndelsen af Aaret 1820 paany prøve, om han kunde finde en magnetisk Virkning af den elektriske Strøm. Paa en mærkelig Maade blev det første Forsøg, der gav et Resultat, knyttet til hans Undervisning som Professor i Fysik. I April Maaned havde han inden en Forelæsningstime opstillet Apparater til Forsøget, og medens han talte til sine Tilhørere, blev hans Overbevisning saa stærk, at han fik Lyst til at prøve Sagen straks i deres Paasyn, og den store Opdagelse blev da gjort i en Undervisningstime, idet det viste sig, at den elektriske Strøm bragte en Magnetnaal til at bevæge sig. Virkningen var dog kun svag, og Ørsted kunde ikke erkende Loven for den.

Det synes, som om Følelsen af nu at have det store Maal indenfor Rækkevidde bragte Ørsted til foreløbig at vige tilbage for nye Prøver. Sagen maatte hvile, indtil han kunde sætte alle Kræfter ind paa den store Opgave. Først i Juli Maaned tog han fat paa nye Forsøg, denne Gang med et stort galvanisk Batteri, hvorfra der kunde sendes en kraftig Strøm gennem en Ledningstraad, og det lykkedes ham nu at finde Grundloven for Strømmens magnetiske Virkning, saa at han i sin Beretning kunde gøre fuld Rede for dem.

Det var i Virkeligheden et overordentlig stort og beundringsværdigt Arbejde, Ørsted udførte i Løbet af de faa Juli dage 1820. Hans Beretning indeholder, saa kort den er, Meddelelse om en stor Mængde Forsøg; ja, paa de to midterste af de fire tættrykte Kvartsider, Beretningen fylder, er der, som Ørsted et Sted har gjort opmærksom paa, antydet omtrent ligesaa mange Forsøg, som der er Linier; og det er vel at mærke grundlæggende Forsøg, som tager Sigte paa det væsentlige i Sagen. Han undersøgte ikke blot,

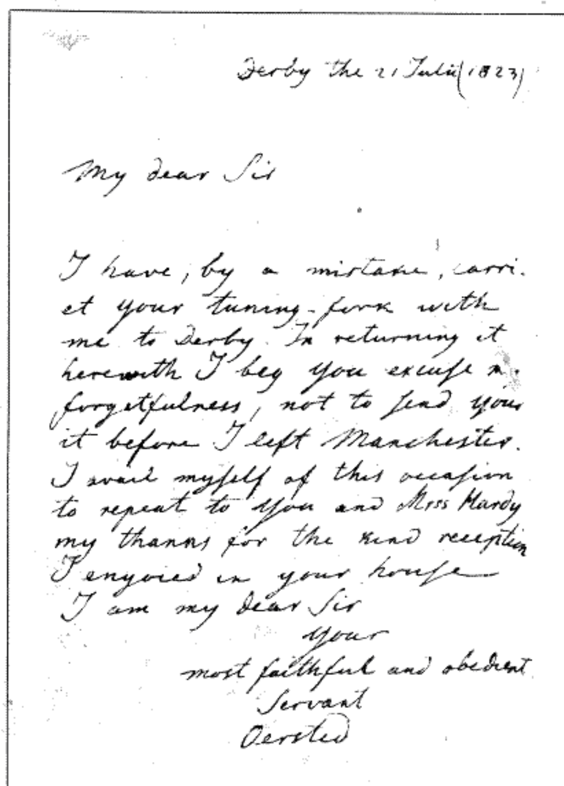
Portræt af H. C. Ørsted, malet af Marstrand.

hvorledes Naalen bevægede sig, naar Strømledningen holdtes i forskellige Stillinger i Forhold til den. Han viste ogsaa, at Virkningen — i Modsætning til de hidtil kendte elektriske Virkninger — tilsyneladende usvækket gennemtrængte Stoffer af vidt forskellig Art, baade dem, der isolerede Elektriciteten, og dem, der var ledende for denne. Endvidere viste han, at Strømmen — eller, som Ørsted kalder det, den elektriske Konflikt eller Vekselkamp — ikke havde mindste Virkning paa Naale af umagnetisk Stof som Messing eller Glas. Alt dette var det af største Vigtighed at faa slaaet fast, og det havde Ørsted gjort, inden han offentliggjorde sin Opdagelse. Ørsteds efterladte Papirer, som nu fremlægges for Offentligheden gennem den før nævnte Udgave af hans Værker, viser, at hans Forsøgsarbejde i Julidagene var endnu mere omfattende, end det fremgaar af Beretningen.

Ogsaa efter denne Udsendelse fortsatte han Arbejdet, og snart efter fremkom i det tyske Tidsskrift Schweiggers Journal, en Beretning om nye Resultater af stor Betydning og til Dels udførte ved langt ringere Midler. Ørsted havde bl. a. ophængt et lille galvanisk Element i en Traad og forbundets det Ender med en Ledningstraad; han kunde da vise, at den saaledes dannede bevægelige Strømkreds drejedes af en stærk Magnet, og han viser en klar Forstaaelse af, at en Strømkreds virker som en Magnet, og at den vilde indstilles i en bestemt Retning af Jordens magnetiske Kræfter, hvis den blev gjort bevægelig nok. Paavisningen af, at Strømmen ogsaa kunde gøre Jern og Staal magnetisk laa da saa nær for Haanden som det næste Skridt fremad, at man vanskelig kan tvivle om, at Ørsted selv snart vilde have taget det, om han ikke ved sin hurtige Offentliggørelse af de grundlæggende Forsøg straks havde sat andre Fysikere i Arbejde. Men omend Ørsted har følt dyb Glæde over, at det blev ham forundt at blive Banebryderen, skæmmedes denne berettigede Opdagerglæde ikke af nogen smaalig Ærgerrighed efter selv at beholde Ledelsen i sin Haand. Han kunde uden Misundelse se sin Opdagelse blive udforsket og gjort frugtbringende af andre; opfyldt som han var af oprigtig Kærlighed til Videnskaben og af stærk Tro paa dens Betydning for Menneskeheden, var dette ham netop den rigeste Løn.

Ogsaa paa andre Omraader end Elektromagnetismen har Ørsted udført udmærkede Forsøgsarbejder. Berømt er saaledes hans grundlæggende Undersøgelse over Vandets og andre Vædskers Sammentrykkelighed, og indenfor Kemiens Omraade er hans Navn knyttet til Fremstillingen af Metallet Aluminium, idet han gjorde det første vigtige Skridt til dets Frigørelse.

Men det eksperimentale Arbejde blev for Ørsted dog altid kun Midlet til at trænge frem mod en dybere Erkendelse af Sammenhængen i Naturen. Denne Erkendelse

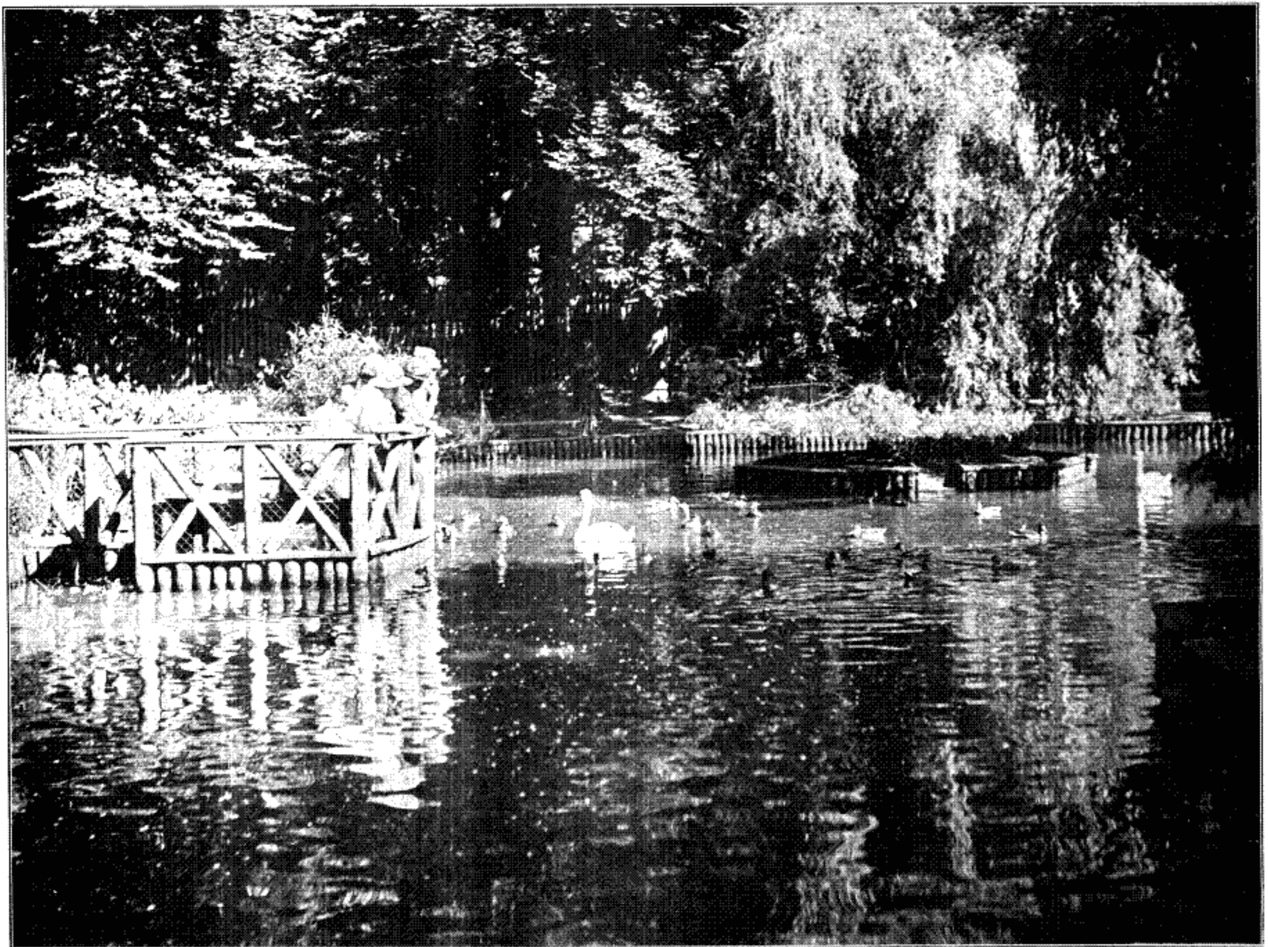

Derby the 21 Julii 1823

My dear Sir

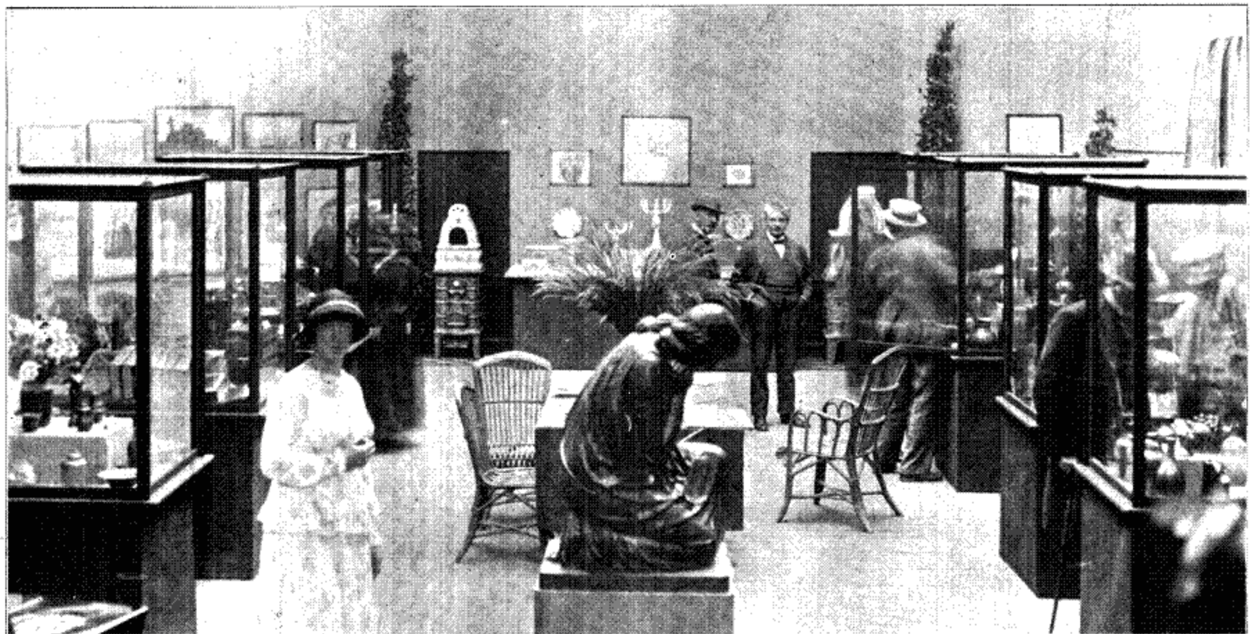
I have, by a mistake, carried your tuning-fork with me to Derby. In returning it herewith I beg you excuse my forgetfulness, not to send you it before I left Manchester. I avail myself of this occasion to repeat to you and Miss Hardy my thanks for the kind reception I enjoied in your house. I am my dear Sir
your
most faithful and obedient
Servant
Oersted

Facsimile af et Brev fra Ørsted.

(A. Müller fot.)

Eftersommer i Zoologisk Have. Fra Svømmefuglenes Dam.

Med særlig Henblik paa de sønderjydske Haandværkeres Besøg i København har den danske Kunstindustri arrangeret en smuk Udstilling. Billedet viser en af Udstillingssalene.

AFSLØRINGSHØJTIDELIGHEDEN PAA VESTRE KIRKEGAARD

Mr. Grant Watson takker paa Englands Vegne for Mindestenen for de engelske Soldater.

Professor Mygind taler ved Afsløringen.

Mindestenen.

(H. Damgaard fot.)

Prinsesse Margrethe, Generalløjtnant E. Wolff og Etatsraad Andersen.

H. C. ØRSTEDS OPDAGELSE - III.

var for ham stadig Hovedsagen. I sin Stræben efter den fulgte han ogsaa Spekulationens Veje, og til Tider var den spekulative Side i hans Forskning saa stærkt fremherskende, at man kunde frygte for, at han skulde miste det solide Fodfæste i de Realiteter, som dog er Fysikkens Emne; men hans Dygtighed og Virketrang saavel som hans Aands Ligevægt reddede ham for denne Fare. Og i Stedet for at føre ham bort fra Fysikken, blev hans Trang til dybere Forstaaelse en Spore, som — ad Eksperimentets Vej — førte ham til det store Maal. Mod de Spekulationer, han knyttede til sin Opdagelse, kan der indvendes adskilligt, men det maa erkendes, at han viser en klar Forstaaelse af det forunderlige ved den nye — fra alle de tidligere kendte Tiltrækninger og Frastødninger vidt forskellige Kraftvirkning og for de nye Perspektiver, som derved aabnedes for en inderlig Sammenhæng mellem alle Naturkræfter. Det kan ogsaa siges, at netop de senere Aartiers fysiske Fremskridt — Læren om Elektronerne, der farer frem og tilbage i en Ledningstraads Indre, og om de elektriske Bølger, fører os nærmere til Ørsteds Tanker. Opdagelsen af de elektriske Bølger, der straaler ud fra Ledningstraade ligesom Lys og Varme, betyder paa en vis Maade en Virkeliggørelse af Tanker, der havde ledet Ørsted ved hans Søgen efter Forbindelsen mellem Elektriciteten og Magnetismen. I de elektriske Bølger indgaar de elektriske og magnetiske Kræfter den inderligst mulige Forening, og gennem dem er den Forbindelse mellem Lyset og Elektromagnetismen, hvorom Ørsted nærede saa stærk en Overbevisning, lagt klart for Dagen; thi Lyset er selv elektriske Bølger. Ørsteds Trang til Forstaaelse rakte imidlertid langt ud over Fysikkens Omraade. — Han vilde se Sammenhængen i hele Tilværelsen — »Aanden i Naturen«. Men ogsaa her reddede hans Virketrang ham fra at fortabe sig i filosofiske Spekulationer. Han var besjælet ikke blot af Trang til selv at erkende, men ogsaa af Tro paa Erkendelsens Værdi for Menneskene og af et levende Ønske om at fremme alt, hvad han ansaa for godt og værdifuldt.

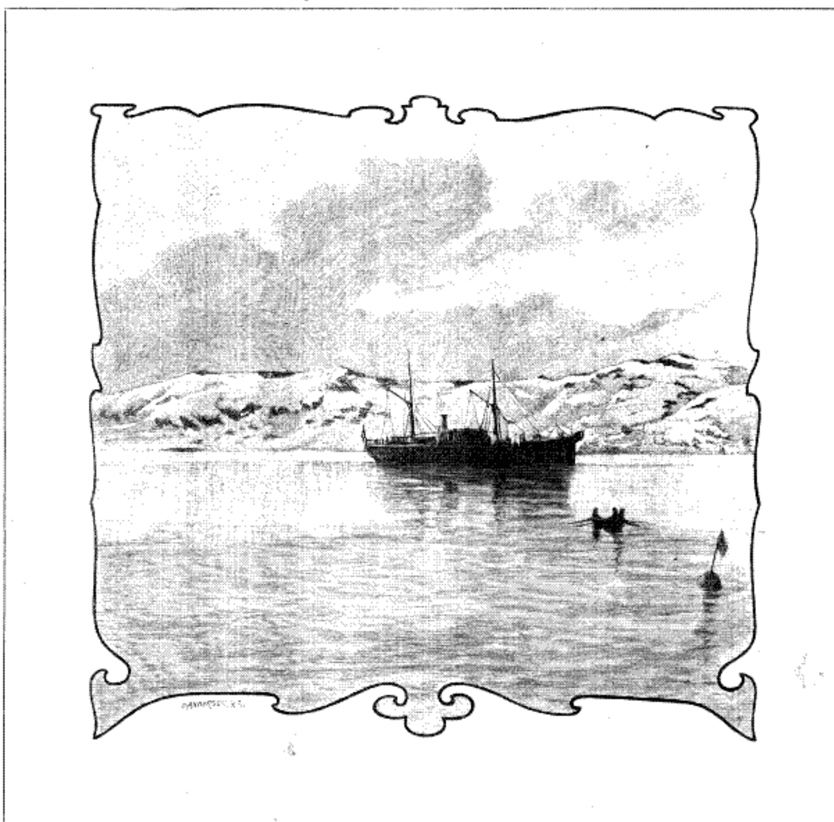

Ørsteds Buste i Københavns Telefon A/S.'s Vestibule.

Hans Livsgerning har sat sine Spor paa de forskelligste Omraader, selv saa fjernt fra Fysikken som i Digtekunsten. Selv har Ørsted forsøgt sig i denne ved et langt Digt om Luftskibet, der endog blev oversat paa Tysk; men mere Værd end dette Forsøg har hans Forhold til danske Digtere; for den unge Oehlenschläger var han en god Ven og Raadgiver, og senere har han formaaet at virke opmuntrende og inspirerende paa H. C. Andersen. Utvivlsomt har han ved sin Aands Alsidighed bidraget baade til at bevare dansk Naturforskning for faglig Snæverhed og til at vække Forstaaelsen af Naturvidenskabens Betydning indenfor Kredse, hvis Interesser gik i andre Retninger. Paa mange Maader arbejdede han paa at skabe Baand mellem Naturvidenskaben og saavel det praktiske som det aandelige Liv i hans Fædreland. Han er Stifter af Selskabet for Naturlærens Udbredelse, der endnu den Dag i Dag udfolder en gavnlig Virksomhed, og han har selv skrevet mange populære Afhandlinger om praktiske Emner, f. Eks. »Tilvavning af Vin af Nordens Frugter,« og »Midler til at bortskaffe Fugtighed af Værelserne«.

— Endvidere er det Ørsted, der har Hovedæren for Oprettelsen af den polytekniske Læreanstalt, fra hvilken der er udgaaet en Række betydelige Naturforskere og Teknikere, og som har haft uvurderlig Betydning for Udviklingen af saavel Danmarks Industri som dets Landbrug.

Naar vi i Hundredaaret for Elektromagnetismens Opdagelse fejrer Mindet om Ørsted, kan vi da hylde ham ikke blot som den berømte Opdager, hvis Værker har grebet dybt ind i Verdensudviklingen og kastet Glans over Danmarks Navn, men tillige som en af Danmarks bedste Sønner, en Mand, der blev en Opdrager for sit Folk.

Store Nordiske Telegraf Selskabs Kabeldamper »H. C. Ørsted« udlægger Kabler mellem Ostsibirien og Øen Sachalin.

„GRUM"S ENDELIGT

Vi gengiver nedenstaaende nogle Scener af Svend Fleurons Roman om Gedden »Grum«, illustreret med Fotografier efter Naturen, der vil blive goutéret af alle Lystfiskere:

— — — Nogle Timer senere befinder den lille fiskeivrige Redaktør sig efter en forceret Cykletur i den kvælende hede Julidags brændende Sol mellem duftende Iris og Porse.

Blæsten drager i den danske Jungle og skramler dens Myriader af Bladstrimler mod hinanden; det lyder for Redaktøren, som krøllede den i eet Væk en mægtig Avis sammen. De stive, blaagrønne Rørstængler med de sorte Knæ læner sig favnende ind om ham, og et stærkt og lifligt Krusemyntekrydder, blandet med Mosebundens sure, ramsøde Em, vifter ham om Næsen.

Et Øjeblik bliver han staaende inde i Rørtykningen og drager Aanden dybt, mens han lytter betaget til den øredøvende Naturmusik. Lærkerne jubler over hans Hoved, og Vildænderne letter med Basken og Rabben, og nu jager en Bekkasin ætschende forbi og daler i en lang, konkav Bue.

Et Solstrejf spiller samtidig ind i Junglen og risler Kaskader af vigende, vuggende Lyspletter ned over ham. Han sveder og puster og tørrer Panden .... han snyder Næsen paa urmandsvis .... han er igen blevet til det Væsen, Vorherre kaldte Menneske, da han satte det paa Jorden!

Ved en Aabning i Rørbræmmen, hvor en gammel, bregnet Bulk springer frem i Vandet, gør han Dyppestangen klar.

Vogt Dig, Grum, nu kommer der en Fisker med Kløgt og Forstand! Han er i Klæder af Farve som Hejrens Fjer, han har Stænger at fiske med, der er malet som Himlen — og Snoren er graagrøn som de lange Vandplanters Stængler.

Han lister langs den mosede, gyngende Bred og passer nøje paa at undgaa enhver Rystelse i Vandet. Gedden er sky og flygtig, aarvaagen og adræt, bare han knækker et Rør, bare han plumper et Sneglehus, veed han, den vil vejre ham. Han finder Steder ud, hvor han mener Fisken staar og sænker forventningsfuld sin Agn ud for Sivenes Rand eller Pyntens Hage....

Et elektrisk Stød jager gennem ham .... han staar et Øjeblik som stivnet, i forventningsfuld Spænding.

Han har mærket et Hug — og med sænket Stang ruller han nu sagte og forsigtig rigelig Silke af Hjulet.

Grum har fat — —

Det er en løjerlig skarppigget lille Fisk! Nu hun har den i Munden, pirrer den ikke hendes Gane nær saa meget, som den før pirrede hendes Øjne. Naa, hun har jo ulejliget sig med at fange den, saa ned skal den!

Den vil ikke lade sig flytte i Munden og ikke rokke det bitterste af Stedet. Hun tager kraftigere fat .... snurrer rundt med den og skynder sig tilbage ind i sit Skjul.

Da begynder den at bide hende i Svælget! Og nu — — hun bliver helt uhyggelig: Svælget vil pludselig modsat Vej af Halen! Hvad kan der være i Vejen?

Eftertrykkelig sætter hun Tænderne i den genstridige Fangst, da hun ved et Ryk gaar omkuld.

Forunderligt! Den lille, sølle Dyppefisk tager sig en Tugtemesters Skikkelse paa og ryster hende efter sig afsted gennem Vandet; hvormeget hun saa end skodder og bakker, hvor vældige Slag hun end slaar for at tvinge den efter sin Vilje, maa hun dog bøje sig og pænt følge med. Hendes Hjærne er ved at sprænges; hun kan ikke fatte denne Afmagt: Fisken er i hendes Mund og paa Vej til Svælget og dog trækker den hende med.

Nej .... nej — og nu tager hun Fart og skruer Vandet i Skum med Halen; men den lille Perlefunklende er ubønhørlig; den er hende stadig meget for stærk.

En uforklarlig Trolddomsmagt stikker i den!

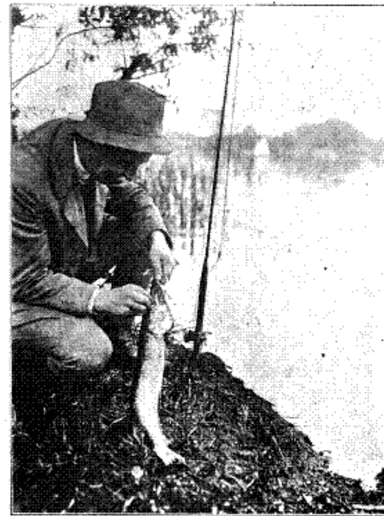
Det er virkelig ikke hende, som svømmer med den, det er den, som svømmer med hende — og afsted gaar det, nærmere og nærmere op mod Lyset og Overfladen, som hun instinktmæssig skyer. Paa een Gang springer Dyppefisken op i Luften med hende, hun vil slippe den, spytte den ud, men for silde, hun veed i Øjeblikket ikke rigtig mere af sig selv.

Hendes Øjne værker, hun har en Fornemmelse, som skulde de springe hende ud af Hovedet; hendes Syn er borte: en stærk, rødglitrende Lystaage staar om hende. Hun vil svømme, men kan ikke faa Balancen; hun vil slaa med Halen for at slippe bort; men Vandet om hende yder ingen Modstand.

Et kvælende Onde sammensnører øjeblikkelig hendes røde Gæller; hun kan ikke faa Gællelaagene højt nok op; hun spiler Kæften for at faa Vand ind, men sluger kun en tørrende Vind.

Hun ligger og spræller i Græsset, og lidt efter har et Menneske hende mellem sine Fingre.

18. FEBRUAR 1860 ANDERS ZORN 22. AUGUST 1920

Af SIGURD SCHULTZ

ZORN er død. Den videst berømte, mest fejrede Kunstner i Norden døde den 22. August i sit Hjem i Mora.

Anders Leonard Zorn fødtes i Utmeland, Mora Sogn, i Dalarne den 18. Februar 1860. Hans Fader var Brygger og af sydtysk Herkomst, hans Moder en »Morakulla«. Tidligt lagde han kunstneriske Anlæg for Dagen. Som Dreng skar han Dyr ud i Træ og malede dem med Blaabærsaft, og under sin Skoletid i Enköping tegnede han Portrætter, der vakte saadan Opmærksomhed, at man sendte ham, femten Aar gammel, til Stockholm for at uddanne ham i Kunsten. Her begyndte han som Billedhugger paa Stockholms Sløjdskola og Kunstakademiets Principskole. Sommeren 1876 malede han imidlertid sit første Maleri. Han opgav efterhaanden Skulpturen og helligede sig nu den første halve Snes Aar i overvejende Grad Akvarellen — efter eget Sigende, fordi Vandfarven var billigere end Olien. Hans Billeder fandt straks Købere, og en Akvarel, »I Sorg«, paa Akademiets Elevudstilling 1880 gjorde ham med eet Slag kendt. Bestillingerne strømmede ind, han fik endog Elever, og da han ikke samtidig kunde passe sine Studier paa Akademiet, gik han fra dette efter at have modtaget et Par Advarsler, der truede med Udelukkelse for Forsømmelse. Der kom imidlertid Penge i Kassen, der satte ham i Stand til at rejse udenlands. 1881 drog han over Paris, hvor han fik Følgeskab af Ernst Josephson, til Spanien og Italien for at ende i London, hvor han lejede et dyrt Atelier i Byens fineste Kvarter for sine sidste Penge. Lykken svigtede ham aldrig. Han fik Kunder, og snart lagde man Mærke til ham. I denne By traf han 1882 Arkitekturmaleren Axel Herman Hägg, der lærte ham Raderkunstens Teknik. — 1885 fejrede han i Stockholm sit Bryllup med Emma Lamm; under Bryllupsrejsen til Ungarn og Tyrkiet paadrog han sig en alvorlig Tyfus, som nær havde gjort Ende paa hans Liv. — I de tyve Aar indtil Aarhundredskiftet førte Zorn en meget kosmopolitisk Tilværelse. Længere Tidsrum bosatte han sig i London og Paris. Herfra foretog han mange og lange Rejser til Spanien, Italien, Nordafrika, Balkanstaterne, Rusland, Kuba og gentagne Gange til Amerika, alt imedens han tilbragte mange Somre i Sverige, i sin Fødeegn. Han blev i dette Tidsrum — efter at han henimod Firsernes Slutning efterhaanden var gledet over til Oliemaleriet — til den verdensberømte Maler, der blændede alle ved sin imponerende Teknik, baade i Paris og London og især i Amerika. Alle Berømtheder og navnlig alle rige Amerikanere skulde portrætteres af ham. Han fejede i store, sikre Penselstrøg en Vrimmel af Portrætter ned paa Lærredet, skabte sig en Position og en Formue, der gjorde ham til en Storhertug i Kunstens Land.

(Fot. Elfelt).

Zorn glemte imidlertid aldrig Dalarne. Da det nye Aarhundrede for ham begyndte med et Par ret ufrugtbare Aar, søgte og fandt han Fornyelse og Styrke her. Han blev Dalkarlen igen og slog sig til Stadighed ned i Sverige. I Nærheden af Mora Kirke byggede han sig i Egnens ejendommelige Stil et Træhus, som han stadig udvidede og indrettede sig bedre og bedre i, og et Par Mil længere inde i Landet paa Dalelvens Bred opførte han »Gopsmor«, fire meget gamle Dalehuse, som han lod hente andenstedsfra. Her førtes Livet paa gammel Dalebondevis. Thi intet stod hans Hjerte nærmere end Egnens gamle Sæd og Skik. Han virkede utrætteligt ikke alene for at bevare, men ogsaa genoplive Dalarnes gamle Husflid, Klædedragt, Folkedanse og Musik. Paa Lørdagsaftenerne samlede han Omegnens Folk hos sig, og saa gik det løs med Dans og Musik til den lyse Morgenstund. Altsammen er det verdenskendt gennem hans Malerier; Motiverne til nogle af sine allerbedste Værker hentede han netop her.

Tor Hedberg siger i sin Bog om Zorn, der danner Grundlaget for denne Nekrolog: »Morakarlarna hafva alltid varit kända för sina mekaniska anlag, sin färdighet som smeder, slöjdare och konstruktörer. Ur denna åldriga jordmån har Zorns konstskicklighet spirat upp som en rik, yppig blomma, et praktexemplar, som icke den mest förfinade kultur kunnat öfverträffa.« Zorns Begavelse var en Naturbegavelse, en Aladdinsgave, aabenbart netop det geniale, fuldkomne Udtryk for, det spontane Udslag af hans Hjemstavns sammensparede Sum af Evner. Øjets utrolige Skarpsyn, Indtrykkets lette Passage fra Øje ned i Haanden og Haandens fænomenale Smidighed og Sikkerhed var dens Hovedfaktorer og den Jordbund, hvori de voksede, hans Sansers ufordærvelige Friskhed og hans Naturs uløselige Tilknytning til den Bondejord, hvoraf han var runden. Naar Tidens Tand nu begynder sin ubønhørlige Tæren paa hans Værk, vil den sikkert lade længst urørt Skildringerne fra den Hjemstavn, der havde hans Kærlighed.

MINSK — WARZAWA

MENS Polens diplomatiske Repræsentanter i Minsk forhandlede med Sovjetregeringens Udsendinge, kæmpede Polens Hær foran Warzawa. Telegrammer fra Petrograd og Berlin havde allerede meldt om Byens Fald, og Polens Skæbne syntes at være beseglet. Da hørte man pludselig om en polsk Modoffensiv, og de følgende Telegrammer noterer stadig Fremgang for Polakkerne. Kampen om Warzava udviklede sig til intet mindre end et polsk Sidestykke til Marneslaget i 1914, da de haardt trængte Franskmænd efter det glimrende udførte Tilbagetog satte al Kraft ind paa at redde Paris — og sejrede. Situationen her er omtrent den samme. Ogsaa her er det Hovedstadens Forsvar, det gælder, ogsaa her er hele Nationens Kraft sat samlet ind i det ene afgørende Slag. Marne eller Weichsel — det kommer ud paa Et, naar det blot er et tappert og enigt Folk, der kæmper for sin Eksistens.

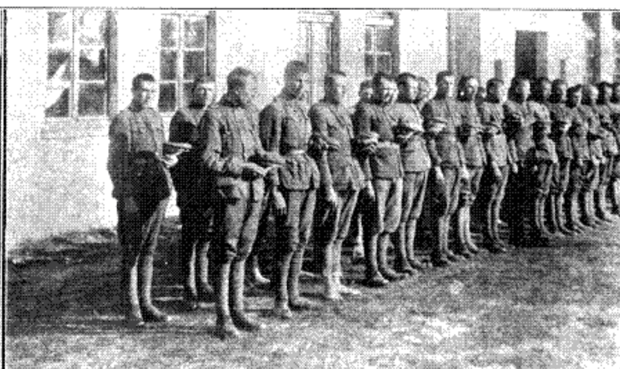

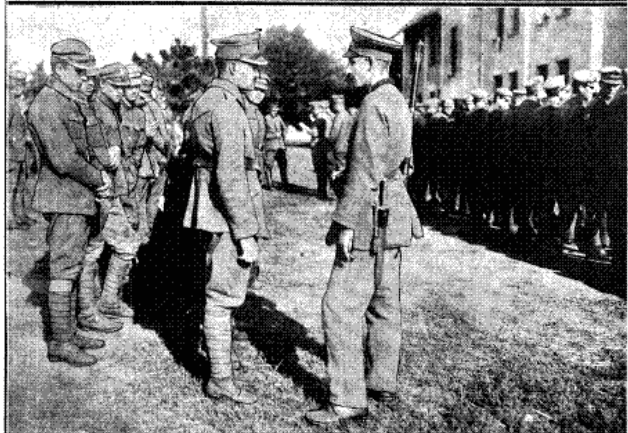
Minsk, hvor Fredsforhandlingerne mellem Polen og Rusland finder Sted.

— Det har sikkert været af største Betydning for den polske Hær, der ikke manglede tapre Soldater, men knap var saa vel udstyret med dygtige og erfarne Førere, at den har faaet Assistance af frivillige franske Officerer. Den store Offensiv er planlagt og ledet af selve Joffres tidligere Stabschef, General Weygand. Men Æren for Sejren tilkommer dog først og fremmest Pilsudsky og hans tapre Mænd.

Slaget ved Warzava vil sikkert faa afgørende Indflydelse paa Konferencerne i Minsk og vel ogsaa paa de Allieredes polske Politik. I den heltemodige Kamp har Polen hævdet sin Ret til at bestaa som selvstændig Stat.

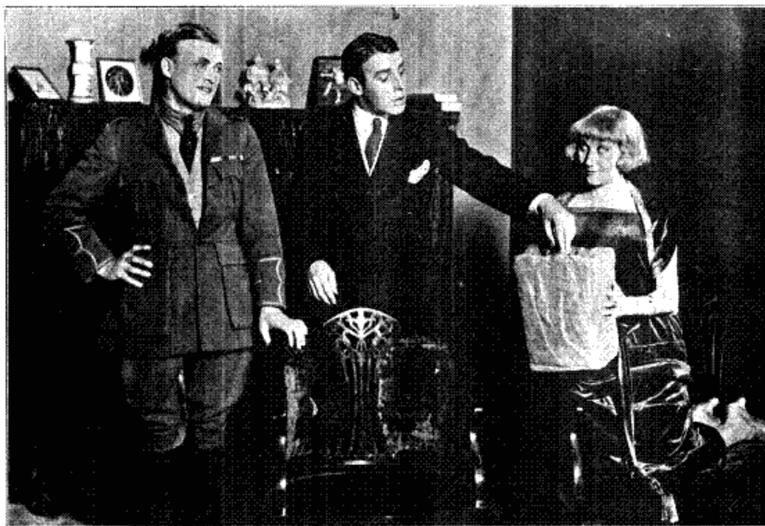

De tre Billeder viser polske Tropper, der under Tilbagetoget interneredes i Tyskland. Det fjerde en Bolschevik-Patrouille i en besat By.

BETTY-NANSEN-TEATRET: VICTORIAS MÆND

Peter Malberg, Svend Bille og *Fru Fønss.*

(A. Müller fot.)

Svend Bille, Fru Fønss, Peter Malberg.

Betty Nansens Teatret, der efterhaanden er blevet adskilligt mere demokratisk (i denne Sæson er bl. a. alt Salg af Billetter til forhøjede Priser afskaffet), aabnede sin Sæson med det engelske Lystspil »Victorias Mænd«. Lystspillets Baggrund er i Grunden tragisk. Mon det ikke er gaaet adskillige »Krigsenker« som Victoria, der gifter sig igen i den Tro, at hendes første Mand er død paa Slagmarken og, da han uformodet vender hjem, ikke kan finde ud af, hvem af de to der har mest Ret til hende. Den engelske Forfatter Mr. Somerset Maugham har valgt at behandle Emnet fra den humoristiske Side og løse Problemet ved at lade Victoria forlade begge sine Mænd for en tredie. Det er jo altid en Udvej. Fru Thilda Fønss spillede Victoria, Peter Malberg og Svend Bille var hendes Mænd.

Paa Dagmarteatret saa den første danske Nyhed Rampens Lys. Nogen fremragende Dramatiker er Fru Edith Rode vel ikke, men »De evige Glæder« rummede dog baade Vid og Poesi nok til at interessere. Hovedrollerne udførtes af Herrerne Poul Reumert og Johannes Meyer og Fruerne Pontoppidan og Reumert samt en Debutantinde Frk. Gerda Madsen. Vi nævner med velberaad Hu Herrerne først. De trænger til en Opmuntring, fordi Fru Rode har været saa ond ved dem. For Mandsrollerne i »De evige Glæder« var noget nær de utaknemligste Opgaver, der kunde bydes dygtige Skuespillere, mens deres Kolleger paa Spindesiden havde alle Chancer for at hævde det svage Køns ubetridelige Styrke. Hvorfor er de fleste af vore kvindelige Skribenter saa ubarmhjertige i deres Skildring af Mændene. Er det Hævn for Aarhundreders Undertrykkelse? Eller — er vi virkelig saadan nogle sølle Idioter i Kvindernes Øjne?

DAGMARTEATRET: DE EVIGE GLÆDER

Frk. *Madsen* (Debut) og *Johannes Meyer.*

Fru *Reumert* og *Elith Pio.*

(A. Müller fot.)

Reumert og Fru *Pontoppidan.*

Drømmeskikkelsen.

Skitse af Axel Thomsen

En yngre videnskabelig Forsker ønsker Brevveksling med en ensom, fin og særegen ung Kvinde.

LÆNGE havde han tænkt paa at indrykke denne lille Annonce i en Hovedstadsavis, men bestandig havde han tøvet. Flere Gange havde han skrevet den ned og havde Papiret med til Bladekspeditionen, men han var vendt om, inden han naaede sit Bestemmelsessted.

Nu var det alligevel gjort. Han sad i Parken. Han aabnede et efter et de mange Breve. De var som Fugle i hans Haand. Smaa pippende Spurve, kælne Kanariefugle, skrattende Fugle, tvivlsomme Fugle, Rovfugle, forpjuskede Fugle, smaa syngende Kolibrier .. Han gav dem et Smil, et Skuldertræk, en vemodig Tanke, lidt Spot, en stille Hovedrysten, inden Brevene laa flængede i Stykker i Parkens Papirkurv, der snart var fyldt til sin Rand.

Kun ét Brev beholdt han. Det var som en hellig Fugl. Hvem var den Kvinde, der brugte de hellige Fugle som Sendebud?

»I Dalen omgivet af høje Bjærge levede mange Mennesker. Iblandt dem var en lille Pige, som hverken manglede Mad, Klæder eller Menneskers Selskab, men altid savnede det i hende. Naar det om Aftenen var værst, gik hun bort fra dem alle og op ad Bjærget, til hun blev stille og træt.

En Nat drømte hun, at hun naaede Toppen af Bjærget, og saa herlig og levende var Drømmen, at hun aldrig senere glemte den. Nu havde hun kun ét Ønske, én Beslutning, at bryde med alt og alle og naa Bjærgets højeste Top. Og hun gik opad trods alle Dalens Menneskers Advarsler og uforstaaende Hovedrysten. De vidste jo ikke det, hun vidste. De havde jo ikke drømt det, hun havde drømt.

Meget lang var Vejen og anderledes og besværligere, end hun havde tænkt sig. Da hun endelig naaede højt op, var alting hyllet i Taage, og det herlige Land fra Drømmen var skjult. Havde hun vidst om dette og alle de Genvordigheder, hun skulde møde paa Vejen. — — Jo, hun var gaaet alligevel, og hun fortrød ikke, selv om hun ikke forstod.

Men da hun havde udhvilet og nydt den store Stilhed, begyndte hun ved Nedstigningen at føle sig alene. Og da hun kom helt ned, saa hun kun nye, fremmede Mennesker, og hun forstod, lidt sorgmodig, at de Aar, hun havde brugt til Bjærgvandringen, havde gjort hende ensom.

De nye Mennesker var gode imod hende og gav hende af alle de Ting, de selv var glade ved. Og hun tog dem, prøvede dem og gav dem tilbage.

Nu savner hun igen hverken Mad eller Klæder eller Menneskers Selskab, men finder hun blandt de nye Mennesker En, der vælger Bjærgets Farer og Besværligheder og rene Luft for alle Dalens Glæder og lune Hygge, vovede hun med ham villigt Rejsen igen mod Bjærgets Top.«

*

Hvert senere Brev tegnede Linierne i denne Kvindes Ansigt stærkere. Han syntes, han havde kendt hende gennem lange Rækker af Aar, og som i en Rus gav han hende af sit inderste Væsens Tanker og Drømme.

*

Pudsig kunde og skulde hun ikke være. Skuffelser havde hun mødt, men hun havde besejret dem med et trodsigt Smil. Menneskene kendte hun. Hun længtes mod Bjærgets Luft. Hun var træt af Dalens smaa Melodier.

En mørk og stærk Profil. To dybe, hengivne Øjne. En slank, ren Skikkelse.

Ak, denne Skikkelse, dette Ansigt! Var hun da virkelig til?

Han havde i sin Længsel kaldt ud i det store, kolde Rum, og hun havde hørt ham og svarede tillidsfuldt.

Det var jo et Æventyr.

Eller kunde éns Længsel efter et Væsen blive saa sand og dyb, at éns Raab fik Magt og den Rette lyttede?

Om deres personlige Forhold talte de aldrig i Brevene, og han var hende taknemmelig for, at hun ikke lagde Vægt paa disse smaa banale Ting. End ikke hinandens Navne kendte de. Et Navn — en ligegyldig Tilfældighed. Et kendt Navn — en Fangedragt. Ordene var hendes.

Han kunde gaa gennem Byen med hendes Billede i sine Tanker. Nøje saa han paa alle de Kvinder, han mødte. Nej, ikke én havde hendes Træk. Ikke en eneste mødte han, som han ønskede maatte være hende.

Da gik han bedrøvet hjem — og atter kom hendes Breve til ham, og atter vaagnede hans glade Vished om, hun var til.

Men langt forude var der en Mur. Han saa med Gru, hvor altfor hastigt de begge nærmede sig den ..

*

En Dag bad hun i et Brev: Oprindeligt tænkte jeg aldrig paa at møde Dem Ansigt til Ansigt. Nu saa mange Maaneder efter tænker jeg kun paa ét: et Øjeblik at komme til den Ven, der har skrevet de dejlige Breve ....«

Det varede længe, inden han svarede.

»Ofte naar jeg var gladest, manglede der kun ét; jeg gjorde Vold paa mig selv for ikke at skrive, hvad De nu har skrevet. Jeg er bange for Deres Ansigt. Som De har vist Dem for mig i Deres Breve, er De den Kvindeskikkelse, mine Drømme har kredset om gennem hele min Ungdom — og jeg tør ikke møde hende, nu hun endelig vil komme til mig. Jeg tør ikke møde denne Skikkelse i Virkelighedens Lys af Angst for et fremmed Ansigts Skuffelse.

Fortvivlet skriver jeg dette til Dem. Jeg længes hver Time imod Dem, og jeg gruer for Dem. Var De end Verdens skønneste Kvinde, jeg vilde med koldt Blod fornægte Dem, om De ikke ejede min Drømmeskikkelses kære, kendte Træk. Men hvordan skulde De eje dette Ydre, der maaske er slet intet værd, men i Virkelighedens Lys dog er saa forfærdelig meget ..«

Hun forstod ikke hans Brev.

Han ventede utaalmodigt, som havde han tænkt sig, at et Mirakel kunde ske.

Hun kunde ikke. Muren var ubønhørlig. I Drømmeskikkelsens stærke Lys blev hun som en fattig Skygge.

Dunkelt forstod hun, at hun var standset paa sin Kærligheds Vej af de hemmelige Væsener, der værner søgende Sjæles fineste Drømme.

Illustreret Tidende
Nørrevold 38
Telefoner: 8338 - 8358

REDAKTION:
Redaktør: W. Thulstrup. - Midlertidig ansvarsh.: H. Rørdam. Træffes hver Dag Kl. 1—2.
Alle Breve angaaende redaktionelle Anliggender bedes adr. til Redaktionen.

EXPEDITION:
Aaben fra Kl. 9—4. — Clicheer: Lind Hansens Reproduktionsanstalt. — Trykt i Krohns Bogtrykkeri, København.